

Megjelenik havonként háromszor, egy-egy íven, negyedréti alakban, közhasznú tartalommal.

Előfizethetni egy idényre, vagyis félévre 1 ft 50 kr., postán küldve 2 frittal.

Egyes szám ára 10 ujkr.

HORTOBÁGY.

FOLYÓIRAT.

Előfizetést elfogadnak a helybeli könyvtárak, Borsos Ferencz gyógyszerész ur, és a szerkesztő.

Minden e folyóiratra vonatkozó levelek a szerkesztőhöz (Szécutca 2465-dik szám) intézendők.

1861.

1. szám.

Nov. 1.

Ismerkedés az olvasóval.

Tapasztalhatod, kedves olvasó! mert szemeid előtt történnék: mint tűnnek egymásután fel és le ujságok, folyóiratok és röpivek a debreczeni közélet láthatárán. Mióta az egyedül törvényes Alföldi Hirlap odaköltözött, hol nincs bélyeg és adóbehajtás, menyi provizórium ment rajtad keresztül rövid életű időszakos lapok képében! Csokonai lapok, Közlöny, Trombita, Gyalogposta, Próféta, egymásután letek azzá, a miből teremtettek: semmivé. Csupán a kravallgyártó Dongó és szelid Nép barátja élnek még, ha ugyan a sinlödök életét életnek nevezhetjük. Szomorú tapasztalás, meganyi visszariasztó élő példa, mely hangosan kiabálja felénk: „ne szerkessz lapot Debreczenben!”

És mi mégis lapot szerkesztünk Debreczenben.

Mi nem akarunk gyávábbak lenni erélyes (valaki n betűt ne olvasson l helyett!) kormány férfainknál, kik semmitől sem riadnak vissza, ha célta akarnak érni. Minket nem ejt kétségbe sem a buzogányos bélyeg, sem anyi megbukott vagy alig élő lap, sem anyi éhező szerkesztő, sem anyi felosztott megye példája! Mi meg vagyunk győződve, hogy Debreczen népe nem oly hideg, minőnek látszik, nem oly miveletlen, minőnek hirdetik, és nem oly elzárkózott, hogy végre is egyik vagy másik jóakaró és kitartó irodalmi vállalkozó hozzá ne férhessen. Mert jól mondja egy versfaragó ismerőnk:

„Titkon égő tűz a debreczeni czivis.

Van benne fojesség, de van benne sziv is;

Sokat kell beszélni, mig valamit pártol,

De ha megszerelte, többé el nem pártol.”

Mi azt hisszük, hogy anyi lap megbukását nem anyira Debreczen hidegsége, mint — gyakran magok a lapok hiányossága mellett — leginkább azon körülmény okozta, hogy Debreczen népe, kivált a közelmúlt másfél év alatt, szivének egész áhítatával csüggvén vallásán és nemzetiségén, e megtámadott kincseinek védelmében minden egyebet, sőt magokat a könyvek és ujságokat is feledte, melyek közül a legcsekélyebb is szabadításán kívánt munkálkodni.

Annalfogva, polgártársaink józan felfogásában vetett teljes bizodalommal egy folyóiratocska szerkesztéséhez fogunk, melynek főczélja az leend ugyan, hogy azon derék polgártársainkat, kiknek lelkesedése tényekben még eddig nem igen nyilvánul, hanem, mint a hamu alatt égő tűzparázs, haszon nélkül hamvad, nemzeti nyelvünk és mivelődésünk egyik leghathatós iskolájába, színházba édesgessük; de a mellett közéletünk egyéb fontos tényeit és tényezőit sem tévesztjük szem elől, és igyekezni fogunk, hogy szerény folyóiratunkat olyanok előtt is kedvessé tegyük, kik vagy vidéken lakván, vagy színházba különben is járván, édesgetésünkre nem szorultak.

Folyóiratunkat a debreczeni Szinügy-egylet adja ki. Annálfogva, már csak azért is nagyobb pártolást kérünk és remélünk, mert a veszteség oly társulatot sujtana, mely nagy célja elérésére nem nagy pénzerővel rendelkezik, míg a lap költségein felül maradandó összeg kizárólag jó célra t. i. a nemzeti nyelv ápolása és a közműveltség emelésére fog fordítani.

Ezzel, kedves olvasóm! mi megtettük az első lépést. Most te rajtad a sor. Ha kezedet nyújtod, mi azt szívélyesen szoritjuk meg, ha pedig azonfelül 1 forint 50 krajczárt teszesz az előfizetést szedő urak valamelyikének markába, akkor mától kezdve 6 hónap alatt 18 számot adunk, és küldünk házadhoz, vagy a hova kívánod, melyek közül alakjára nézve mindenik olyan lesz, mint ez a mostani, de tartalmára nézve egyik jobb a másiknál.

Isten áldjon meg mindnyájunkat.

A szerkesztő.

Hunyadi László.*)

A nagy Hunyadi János 1456-dik évben meghalván, két fián Lászlón és Mátyáson kívül egy egész nemzetet hagyott árván. A gyáva V-ik László király nem volt képes gátat vetni a veszélynek, melyet gaz tisztviselők, ravasz idegeknek és engedetlen főurak a házára hoztak. Különösen Czillei Ulrik kormányzó, a király rokona, és Gara László nádorispán működtek a hon veszedelmén, mindenik azon igyekezvén, hogy magának szerezze meg a magyar koronát.

Az¹ elhunyt hős nagy reményű fia László, hirül vévén a futaki országgyűlésen, hogy V-dik László király nagy számu idegen zsóldos sereggel közeledik Nándorfehérvárhoz, melyben apja halála óta ő parancsnokolt, öcse, a gyermek Hunyadi Mátyás által összehívatta a Hunyadiház hiveit, s köztök megjelenvén, azon hirrel lepte meg őket, hogy Czillei egy levélben, melyet László elfogott, Brankovics szerb fejedelemnek a két Hunyadi fejét ígérte ajándokul. Képzeltetni: mennyire felboszankodtak a tüzvérű magyarok a gyalázatosság hallatára!

Még² együtt tanácskoztak Hunyadiék és hiveik, midőn a király Czilleivel megjelenik Nándorfehérvár előtt, hol László, méltó haragját leküzdve, az akkori szokás szerint térden állva nyújtja királyának a rábizott vár kulcsait. A király — Czillei tanácsa ellenére — tovább is László kezében hagyja a várat, mire ez a királyt és

*) Ki a zenét tökéletesen nem érti, annak, bármily érdekes volna, nehéz a dalmű szövegét kivenni. Kedves kötelességet hiszünk tehát teljesíteni, midőn a nevezetes dalművek szövegét időnkint ily kivonásban adjuk.

¹ Első felvonás. ² Változás.

Czilleit vendégekül fogadja, de az idegen zsóldosokat, melyekkel Czillei alattomban a várat akarta elfoglaltatni, kizárja.

Ezen,³ hazai törvényeink szerint is jogos kizárást, engedtlenség gyanánt tüntetve fel, Czillei addig unszolja a királyt, míg ez parancsot ír alá, hogy a Hunyadiak elfogassanak. Ezt megtudván László, szemére lobbantja Czilleinek, midőn az őt ravaszul egy ünnepélyre hívja, hogy ott elfogathassa. Szóváltás közben Czillei kürtébe akar fujni, hogy hiveit összecsofítse, de László megragadja a kürtöt, mire Czillei kardot ránt, hogy a fegyvertelen Lászlót megölje. A zajra beroznak a Hunyadiház hivei, s urokat védvén, Czilleit felkonczolják.

Szomorú társaságba vezetem most kedves olvasóimat.

Hunyadi⁴ János özvegye, Szilágyi Erzsébet, Temesvárott, gyászoló hölgyek társaságában busong szeretett László fia sorsán, és szívét csak némileg vidítja fel a viszontlátás öröme, midőn a király kíséretében oda jött szeretteivel találkozik. Ekkor találkozik Lászlóval jegyese Gara Mária is, kit apja nőül ígért ugyan neki, de alattomban arra akar felhasználni, hogy szépségével a királyt elvakítsa, és az álnok nádor hálójába kerítse.

Szilágyi⁵ Erzsébet anyai szívének aggodalmi csak akkor csilapulnak, midőn kéréseinek engedve, a király, szentegyházban, az evangyéliomra esküszik meg, hogy Czillei halála miatt Lászlót üldözni nem fogja.

Azonban⁶ gyáva kéjenczet könnyű elámitni és szószegésre birni. A gyalázatos Gara elhitette

³ Változás. ⁴ 2-dik felvonás. ⁵ Változás. ⁶ 3-dik felvonás.

V-dik Lászlóval, hogy a Hunyadiak életére törnek, s megigérvén neki, hogy László halálával Máriát kezére játsza, elfogatási parancsot eszközölt ki ellene.

Már⁷ eloszlottnak hitte László a veszély fellegét, és épen a menyegző előáldomását tartotta hiveivel, midőn Gara megjelenik, és a völegényt menaszonya oldalán fogolylyá teszi.

Az⁸ elfogatas után történelünk szomoru végéhez közeledik. A Garának engedelmes törvénytelen törvényszék kihallgatás nélkül halálra ítéli a nemes. nagyreményü Lászlót, ki ártatlanságának érzetében még azon szabadulási eszközt sem fogadja el, melyet jegyese nyújt neki, midőn az őrt megvesztegetve, börtönajtáját felnyitja.

És⁹ így történt meg azon iszonyu esemény, hogy Hunyadi László, 22 éves korában, királyi eskü megszegésével, ártatlanul, törvénytelenül, édes anyja esdeklései és kétségbeesése daczára, Budán a Szentgyörgytéren lefejeztetett.

A történelem feljegyezte, hogy László azon bársony köntösben lépett vérpadra, melyet kevés elöbbs a királytól nyert ajándokul. A hóhér háromszor vágott fejéhez, s midőn az még akkor is a törzsön maradt, a királyi palota erkélyén álló Gara intésére, egy késsel végezte irtózatos munkáját.

Mentsd meg isten nemzetünket rosz akaratu vagy gyáva fejedelmektől.

Tassi Bélához,

a ki valahol Nola körül barangol.

Képzelhetsz-e kikeletet,
Mely örökké tartana?
Zugott már soká feletted
A viharnek ostroma?

Láttál-e napot a fákra
Mind derülten sütni le;
S az elvándorolt madárka
Nem tér-e meg fészkiire?

Hisz rajtunk, bennünk, körülünk,
Minden, minden változó;
S gyakran már vést üdvben leltünk
És a vész volt üdvhozó.

⁷ Változás. ⁸ 4-dik felv. ⁹ Változás

Ne busulj, hogy számüzötten
Hordod a vándorbotot.
Mi sem vagyunk itthon itten,
Ez sem boldog állapot.

És ne féj, hogy még sokáig
Egymástól távol legyünk:
Vagy te jösz meg ős Budáig,
Vagy mi is hozzád megyünk.

Illéssy György.

Közélet.

A debreczeni „Ellenőr“ — mely egyébiránt ez idő szerint a legéletrevalóbb könyvészeti vállalat Debreczenben és hoszu életet érdemel — f. évi III-dik füzetében olyat beszél, a mit nem szabad nehány gyöngé észrevétel nélkül hagynunk. — Ugyanis azt állítja — persze, csak a hivatalos kimutatások nyomán — hogy Debreczennek, 600,000 forintnyi jövedelme, és kevesebb kiadása mellett, nem csak soha deficitje nincs, de év végén mindig marad nehány ezer forintja feleslegül (!)

Ne csodálkozzál, jó idegen! ha belügyünk titkaiba hatolva, ily szép jövedelem mellett is folytonos pénzszükségben látod városunkat szenvedni. Megszokhattad az ily kiszámítást Bach idejében, midőn nagyképü hivatalos földköstolók forintok százait vették fel oly földbirtok jövedelmül, mely valóságban soha egy fillért sem jövedelmezett; megtanulhattad oly ábrándozóktól, kik 30,000 frtnyi tiszta hasznót is kimutatnak 100 hold föld után — papiron. Gondold meg, hogy Debreczen városnál a pénztármaradvány = jövedelem, a brutto bevétel = jövedelem, az elesett ló, melynek elveszett értéke kiadásba nem, de bőrének ára bevételbe tételik, s több eféle = jövedelem, mig a város által természetben tett adomány nem kiadás, stb. Ily furesza eszmezavarból áll elő azon körülmény is, hogy a tégláégetésből a város veszteséget mutat ki, pedig az ezen üzlethez felhasznált naturálékat sem tekinti kiadásnak.

Az Ellenőr többi nézeteit — különösen a faosztogatást és árvák segélyezését illetőleg — teljesen osztjuk, csupán a könyvnyomdára nézve jegyezzük még meg, hogy azon veszteség melyet

az E. ezen üzletágból a hivatalos költségvetés nyomán kivon, mely tíz év alatt szerinte 25,000 frtot tesz, de ha ezer évet venne alapul: harmadfélmillió forintra menne, mindjárt nem lesz veszteség, mihelyt a — különösen a múlt másfél év alatt — szerzett anyagok értékét és azon 4—5000 frtra tehető összeget felszámítjuk, melyet a város nyomtatványokért készpénzben adna ki, ha saját nyomdája nem volna.

Eliszonyodik az emberi szív azon gyalázatoságok hallatára, melyeket elvetemült emberek csak városunkban is elkövetnek. Ki hinné, ha bebizonyított dolog nem volna, azon nem rég elfogott társulat létezését, mely a Bika alatt levő le-bujban álomporral elkábított vendégeket éjente a nagytemplom és főiskola közti fasorban fosztogatta ki!

De másrészt ki hálálhatná eléggé meg azon lelkesek fáradozását, a kik szilárd akarattal azon működnek, hogy az említett tért mostani állapotából, melyben szemet és szívet botránkoztat, s két legnagyobb épületünk: az isten háza és a világi bölcsesség kufejének közvetlen környezetét a legundokabb bünfészekké aljasítja, nagy költséggel és utánjárással kiemelve, diszes és hasznos nyilvános kertet alakítsák.

Ezen lelkesek, névszerint Csanak József, Kis Sándor, Farkas Ferencz, Kacsokovics Iván helybeli polgárok, az ügy iránt buzgó egyeseket társulattá egyesítették, s részint készpénzben, részint ajándékokban eddig is már tekintélyes összeget gyűjtöttek a cél kivitelére. Mely összeg egyfelől azt bizonyítja, hogy a tervezett átalakítás szükségét városunk polgárainak egy tetemes része belátta, másfelől kétségtelenné teszi, hogy a szép terv kivihető.

Az emlékkert ügye (azért nevezik emlékkertnek, mert oda vannak szánva a Csokonai-szobor, és más dicsőült honfiak emlékszo-brai) jelenleg így áll: a társulatlak 1500 frt értéke van, adományokat készpénzben úgy, mint természetben köszönettel elfogad, az ajándékokat folyó évi december 21-kén sorsjátékon kijátsza, Skalnicsky urnak ígérletét bírja, hogy a részletes tervet, saját széles tapasztalatai nyomán, díj nélkül

elkészíti, Csanak József urét pedig, hogy a mostani péterfiai kúta diszes kútfővé, s ha lehet szökőkúttá alakíttatja át. Még csak a városi előljáróság engedélye hiányzik. Meg vagyunk győződve, hogy az sem fog sokáig késni.

Mint mindent, a mi figyelmet érdemel, úgy ezen szép ügyet is figyelemmel kísérendjük, s a közlendőket időnkint közölni fogjuk.

Örömmel látjuk városunk józanabb gondolkodású lakosságának egyik fő ohajtását a teljese-déshez közeledni. Örömmel látjuk, hogy a czege-lédutezai színháztelken, az alaprakás nagy nehézségei daczára, már mintegy félőlnyi magasságra emelkedtek az állandó színház falai. Nagyszerű épület leend ez, méltó a művészethez és méltó e nagy magyar városhoz. Alakjának, terjedelmének s talán történetének is elbeszélését máskorra hagy-ván, most csak nyit említünk, hogy Skalnicsky Antalnak egészen új, és sajátos terve szerint épül.

E sorok írója gyakran ellátogat a dolgos le-gények és fiuktól nyüzsgő telekre, s észrevétlenül észlelget magában. Egy ily látogatás alkalmával történt a napokban, hogy egy polgárnő a telek előtt elmenőben többek közt így szólott: „bizony jobban tennék, ha a helyett kaszárnyát építené-nek!“ Balgatag emberi asszony! azt gondold, hogy akkor kevesebb katonát tartanál? Hiszen kivált tére úgy megy a katonák elhelyezése, hogy azt kérdik például: hány katona fér Debre-czenbe? s ha ötven laktanyánk van, mind az öt-vent telerakják, de azért nekünk is adnak, a menyi szemünknek szánknak — nem tetszik. Kér-dezősködjél csak világjártas emberektől, majd beszélnek azok többet is ezen tárgyról, és könnyen bebizonyítják, hogy a színház hasznos épület rád nézve, de laktanyák építése fényezés volna.

A színházról a színház jut eszünkbe. Tudni-illik a váradi állandó színház. A vállalkozó szellemű Reszler ugyanis összeköttetésbe lépett a váradi várostanácsossal, s tervezgetésöknek az lett ered-ménye, hogy a város alkalmas telket ad vagy szerez, arra Reszler szilárd anyagokból állandó színházat építtet, azon pénzt, melybe ezen épület

kerülni fog, Várad városa tiz év alatt 5% kama-
tával együtt Reszlernek visszafizeti, addig pedig
Reszler használja a színházat. Így aztán Debreczen
és Várad ugyanazon szintársulat által foly-
tonos szellemi összeköttetésben fognak egymással
állani. Reszler igyekezni fog az idényeket jól fel-
osztani és az igényeket kielégíteni, s hol egyik
hol másik közönségnek szerezni élvezetet.

Mily rut dolog volna már most, ha egy vagy
két év múlva Nagyvárad azt vethetné Debreczen
szemére: „nekem már van állandó színházam, de
neked nincs.“ Köszönet azon derék embereknek,
a kik az állandó színház tervét nálunk kivitelhez
segítették, köszönet Farkas Ferencz urnak, ki
nemcsak a péterfiai ideiglenes színház építésének
volt fő előmozdítója, hanem a váradi egyesség-
ben is hathatósan közremunkált, és Reszler urnak,
a ki nagy merészségü vállalataival érezhető hi-
ányokat pótol.

Meg kell említenünk, az egyezkedésre Vá-
radváros által kiküldött bizottmány lelkes tevé-
kenységét, és azon körülményt, hogy e bizott-
mány két tagja saját költségén utazott Abonyba
b. Radák Istvánnéhoz, hogy ezzel a mostani szin-
háztelekre nézve egyezkedjék.

E rovat írója mindig kedves kötelességének
fogja ismerni, hogy azon adományokat, melyeket
városunk egy vagy más lakója a közjóllét oltárára
tesz, hiven feljegyezze. Jegyzéseit azzal kezdi
meg, hogy helybeli kereskedő Csanak József száz
forint adománnyal alapító tagja lett a Kisfaludi tár-
saságnak. Adjon isten neki sok ezer anyit.

Az adót erőszakkal behajtó katonaságot még
mindig van alkalmunk kisebb nagyobb csapatok-
ban, a sorbavett utcákra szétvonulva látni.

A városnak a fogyasztásával mintegy 180
ezer ftra menő évi adójából azon bizottmány,
mely közgyűlésileg teljhatalommal annak eszköz-
lésére küldetett ki, hogy az adóexecutio a város-
nak minélkevesebb kárával történjék — eddig
már mintegy 60,000 frtot kénytelenségből kifi-
zettetett; más részét értékpapirokkal fedezte, úgy
hogy most már a 80,000 frnyi fogyasztási adó
az, a miért e város naponként szorongattatik. —

Igen kényes kérdés áll itt elő; — mert a város
a fináncdirectióval volt ugyan kénytelen a fo-
gyasztási adó menyiségre nézve szerződni, ezt
azonban a bormérőknek, mészáros és sertésvágó
hentes czéheknek haszonbérbe adta, miáltal a
város ez adónak csupán átszolgáltatójává lett; —
a bérlők azonban állítólag mult évi december
16-ika óta az egyesektől semmi jövedelmet be
nem vehetvén. sőt e miatt a bérletet fel is mond-
ván, úgy hiszik, hogy az egész bérletiösszeget
fizetni nem tartoznak. — Tudomására jövén a
pénzügyi igazgatóságknak e haszonbérbeadás; —
most már, anélkül hogy a várost a kötelezettség
alól kieresztené, egyenesen a bérlőket szorítja s
egy részéhez már katonaságot is szállásoltatott.
— Ki viselje már most e sarcot? — a város e,
mely a fogyasztást haszonbérbe adta s ebből egy
garast sem vett be; a bérlők e, kik azt csak kis
részben szedhették be az egyesektől? — Sze-
rintünk e hiányt a város, mint testület meg nem
térlheti, mert nincs is miből; — az összes lakos-
ságra pedig, mely azt tulajdonképen a bor, hus és
szalonnavásárláskor fizette s folytonosan most is
fizeti, kivetni nem lenne igazságos; — ohaj-
tandó lenne tehát, ha belátván a méltányosságot,
e hiányt, azok pótolnák ki, kik azt, ha a közbejött
események változást elő nem idéznek, a haszon-
bérlők részére különben is megfizették volna.

(Közöljük e cikket úgy a mint hozzánk ér-
kezett, mert folyóiratunkat minden méltánylandó
érdek tolmácsolásának nyitva akarjuk tartani, és
mert az illetők, az erőszakosan végrehajtó hata-
lommal szóba állván, oda vitték a dolgot, hogy
nem marad más hátra, mint vagy bátor határozattal
az alkudozásokat végkép megszakítani, vagy egyik
bajból a másikba esni. Örülni fogunk, ha értel-
meshjeink e tárgyat s a hasonlókat tovább is fej-
tegetvén, eszközt találnak ki, mely által e bajok-
nak hacsak egyikén is segíteni lehessen. Higgadt
és rövid véleményeknek mindig szívesen fogunk
tért engedni. Szerk.)

Hanem szóljunk már valamit a nagy világ
dolgairól is. Még azt gondolhatnák, hogy tulsá-
gosan szerelmesek vagyunk kis magunkba.

Az ujjahalás (nem ujászületés) e korszakában

legnevezeteseb esemény a hercegprimás válasza, a bécsi kancellár azon kérdésére: mit szándékozik tenni, az adóbehajtás és ujonczozás ügyében? Az ország tiszteletreméltó főpapja azt válaszolja, hogy a dolgok jelen állásában semmit. Alkotmányos adó behajtása, országgyűlésileg megajánlt ujonczok kiállítására minden törvényes magyar tisztviselő készen áll, de önkény parancsát teljesíteni egy sem fogja. A derék főpapot e bátor beszédeért Bécsbe cizálták. (Talán őt is internálni akarják?!)

Az, hogy az országban mindenfelé erőszakos adóbehajtás, lázító röpivek osztogatása, és mindenféle törvénytelenység történik, nem ujság többé. De ujság az, még pedig nevezetes, hogy okt. 27-én, a bécsi kormány, Magyarországon minden gyülekezést tiltotta. (Haynau ante portas.)

A helytartótanács azt tanácsolta egy feliratban ő felségének, jöjjön le Budára; ő felsége pedig azt felelte, hogy nem jön. Ha rokona, a volt nápolyi király közel volna, alig ha rá nem birná felséges királyunkat, hogy mégis csak nézze meg Budavárát, és hü, valóban hü magyarjait, mert ő — i. i. Bomba Ferencz — nagyon megjárta azzal, hogy a jóakarók tanácsára nem hallgatott.

Az alföldön egy új országot csinálnak: szerb vajdaságot. — Az ebédelő is úgy szokta: előbb feldarabolja a pecsenyét, azután eszi meg. Hanem a magyar pecsenye aligha meg nem árt Schmerlingeknek.

Garibaldi.... Csitt! Később lehet, hogy róla is beszélgetünk, még most nem vagyunk eléggé jól elhelyezkedve, s nem volt időnk magunk körül tekinteni.

Reszler István panasza.

 Ezt a verset ne olvassa olyan ember, a ki színházba jár.

Elmult az aratás, behordva az élet,
Sőt már nagyobb része papirospénzzé lett;
A szőlőből édes mustot sajtolának,
Több, kevesebb csak lett mindenik gazdának;
Alma, körte, szilva, lett a menyi anyi,
Nénemaszonyéknak hej jó lesz eladni!
Az uritökért, mely híres jó parázs itt,

Nem egy-két természetű szedett fel szép gázsit
A csizmadiáknak elfogyott csizmájok,
De bezzeg fel is nőtt a szép palotájok;
Szabómáiszternek rossz volt a vására,
Csak is ezüstgombot varr a dolmányára j
A molnár-mesterek sem isznak már vizet,
Hát a hizott sertés, milyen szépen fizet!
Asztalosok, kádár, lakatos, kovácsok,
Szürszabó, csutorás, kőművesek, ácsok,
Kereskedő, kofa, egy sem maradt hátra
Mindenike el van már télire látva;
Még a jó cselédnek is megfordul már ma
Egy két forintja a takarékpénztárba.
Háza, zsebe, óla, mindenkinek telve.
Csak szegény Reszlernek nincsen jövedelme!
Csak nekem nem akar sehogysem teremni,
Pedig én adok ám sok embernek enni.
Ki tized magával ül le az asztalhoz:
Mindegyre óbegat, folyvást csak sohajtoz.
Ne sohajtozzál, oh! szerelmes barátom,
Mennyi kell egy házhoz, én legjobban látom;
Nekem illik egyszer, hogy ha sohajtozom
Kí több mint negyvened magammal osztozom
A 40 krajczáron, mit kétségbeesvén
Adsz egy egy bilétért hoszu téli estvén
Az az hogy: dehogy adsz! hisz ha olykor adnál,
Te, vagyonra nézve a régi maradnál,
Én meg az adományt, buzgón működhetvén,
Arany tanuságban mind visszafizetném.
Ha te ideadnád, a mi reád esnék:
Én rövid időn egy házárat keresnék
— Mint Slezák, ki egykor itt komédiázott
És a Csapóutczán vett erős szép házat —,
Te meg szinpadomon, mint óriás képen,
Egyenkint meglátnád, ábrázolva szépen,
Nemzetünk bölcsseit, nagyait, dicsőit,
Kiket minden magyar szive áld, dicsőit,
És fellelkessedve magasztos példákon,
Mindig jobb, jobb lennél, szerelmes barátom!
Azt mondod: „nyujtódom, míg a lepedő ér.“
Ugyde száz forintot adsz egy szép kendőér,
Tengerpénzt elköltesz semmiségek végett,
De színházba el nem vinnéd feleséged.
Az a te lepedőd különös egy fajta:
Száz forintot igen s egyet nem lelsz rajta,
A ki lelkesedve hí, annak azt hányod:
Színházban elromlik a fiad, a lányod
Csak ez a kisértet, csak ez ne aggasszon!
Van sok korbély férfi és elég rossz aszony,
— Nem kell messze menned, lelsz minden lépésen —
A ki a színháznak sosem volt felé sem.
De van elég, ki azt folytonfolyvást járja,
És erényességben alig vagyon párja,
Valamint a méhe — tudom: gyakran nézed —

A mérges virágról is tud szedni mézet.
 De mit panaszlok én, mit fecsegek itten?
 Még azt gondolhatnák, hogy koldulni jöttem.
 Minek hívjalak én hozzám jó barátoknak,
 Mikor ugy is tudod, hogy szívesen látlak?
 Ha vigasztalás kell busuló szívednek,
 Megtalálhadd nálam egy forintért, vedd meg!
 Ha szükségét érzed nemes mulatságnak.
 Van itt mit bámulni szemednek és szádnak.
 Ha nemzeti nyelved zengését ohajtod:
 g eled, csak nyisd be ránk a színházajtót.
 Ha szíved művészi vagy népdalra vágyik:
 Jer! művészim dala tudom hogy ellágyít.
 Ha honfi szíved vágyik szép példára:
 Nálam azt is találsz, egy forint az ára! —
 De ha mindezekre nincs vágyad, szükséged:
 Ne félj! senki sem fog kényszeríteni téged.
 Kinek valaminél többet ér a semmi:
 Ki fogna már azon erőszakot tenni?
 Maradj szépen otthon, melegedni télre,
 Mulatozz, beszéljess, rakd a pénzed élre,
 Mig adóhivatal exekucziója
 Szívednek hü gondját le nem veszi róla.
 Én meg s az anyéim, elvándorlunk mesze,
 A hol fáradságunk nem lesz kárba veszve.
 S midőn majd arra jár a vándor idegen:
 Hol te bántál velünk oly nagyon hidegen,
 Üresen találva azt a szeréay házat,
 Melyben Reszler érted izzadott és fázott:
 Itéletet mond rád, így szólván magában:
 „Itt is jó emberek fáradtak hiában!”

Alig terjedt el szűk körben azon hír hogy a színügy-
 egylet kiadása mellett lapot szerkesztünk. midőn két verszet
 jött be hozzánk, egy „Reszler panasza“ a közönségre, és egy
 „közönség panasza“ Reszlerre. Mind kettőben van tulzás, de
 mindkettőben sok igazság is van. Annál fogva itt közöljük az
 egyiket, a másikat pedig valamelyik következő számban. Ne
 vegye sértésnek senki az itt-ott előfordulható erősebb kifejezé-
 seket, mert valóban jót akar az, a ki e két verset írta.

Szerk.

Vérhigitók.

- Nem jön komámaszony a színházba?
- Mit adnak?
- „Egy pohár víz“-et.
- M-njen a macska. Hiszen nem érdemes
egy pohár vizért ily sarat keresztül czaplatni.
- Hát ez a nagy fiu tud-e már muzsikálni?
kérdék a cigányaszonytól.
- Bégézni tud, mikor ázs ides apja veri.

Forró nyárban, nyitott kocsin utazott a gaz-
 datiszt, három éves leánykájával. Csak izzadnak,
 csak lihegnek sokáig, mig egyszer a leányka fel-
 szólal: Ah! édes apám, milyen meleg van! épen
 mint a leves.

Péterfiai színház.

Nines ugyan még oly állandó közönségünk, hogy a tökéle-
 tességet megközelítő színelőadásokat, ha ohajthatunk is, követel-
 hetnénk. Mindamellet a műbarátok előtt kedves, a színészekre
 nézve pedig hasznos dolgot vélünk cselekedni, ha e rovatot a
 péterfiai színház egyes előadásainak megbeszélésére szánjuk, és
 kegyet nem vesztegetve, de gyűlöletnek sem adva helyet, itéletet
 vagy véleményt mondunk az egyes szereplők, összes előadások,
 sőt, ha szükség, a közönség felett is. Vaskalaposok nem fogunk
 lenni, sőt igényeinket mindig a körülményekhez mérlegelendjük,
 de a mindennel megelégedő gyávaságot is kerülni akarjuk.

Adja isten, hogy jó czélunk elérésére jó eszközöket vá-
 laszthassunk.

A hat óra számított téli idény megnyitásausl okt. 20-kán
 Szigeti népszínműve, Viola került színre. A „régí jó idők“ ez
 emlékkönyvében legsikerültebb alak volt F e h é r v á r i A. (Peti)
 ki a nemesszivü cigányt alakban ugy, mint játékban oly élethi-
 ven személyesítette, hogy például a sirkerti jelenetben kaczagva
 könyeztük meg tragicomicus magaviseletét, mely nélkül Faraó
 ivadékát, magyar ember képzelní sem tudja. F. S z a b ó M a á
 l i a (Violáné), és B á n h i d y E m i l i a (Vilma) elég jól, S z t u p a
 (Macskaházi) tulozva, F o l t é n y i (Nyuzó) és S z e n t k u t i
 (Tengeli) jelentéktelenül játszottak. A többi se nem használt, se
 nem rontott, kivéve T i m á r t (Iezig), ki botrányt csinált egy
 kifejezésével, mely anyira rut, hogy ide írni szégyeneljük. *)

Okt. 21. N o r m a, itt csak registráljuk, jövő számunkban
 avatott toll bővebb tudósítást adand róla és a többi dalmüről.

Okt. 22. A f e h é r e k. Dumanoir drámája. Nem akarjuk
 vitatni: lehet e hetvenkedő hanggal és tagjártatással nőket hó-
 ditni? de hogy színpadon, a frakk hátsó zsebébe dugott kezek-
 kel szerelmet vallani nem szabad, arról kezeskedünk Sztupának,
 ki egyébiránt sem szerepét, sem azt nem tudta, hogy Sir Pat-
 rickot nem Hugli costumeje illeti meg

Okt. 23. M e g h á z a s o d t a m. Csató Pál vigjátéka. Az
 első felvonásban kiünő, a löbbiben valamivel gyöngébb előadás.
 Az est hőse T i m á r L e n g e i, hü társa Z ö l d i H a r m o s.

Okt. 24. X I I. K á r o l y R ü g e n szigetén. Z ö l d i a

*) Violában Timár oly kifejezéssel élt, még pedig
 kétszer-háromszor, hogy ezt csak bocsánatkérés mellett ismét-
 telhetjük utána. Azt mondá elég hangosan: „fene egye meg a
 bőrödet.“ Még botrányosb volt a „H u s z á r c s i n y“ esatajelen-
 etében Sándori, (cigány) midőn azt panasolta társainak, hogy
 jót ütöttek az „ülepére.“ — Ha mi szinigazgató vagyunk, irgal-
 matlanul kiüzzük az ily papokat Thália templomából, még ha
 különben Garrickek volnának is.

soha nem mosolygó királyt, Foltényi a soha nem szomorúkodó Brok Ádámot. Bánhidy E. a szelid Ulrikát és Váczy V. a fürge Évit kitünően adták. Különösen sikerült ez utóbbinak azon jelenete, melyben az észrevétlenül jelenlevő király hangját, és taglejtéseit utánozza. Szentkúti nem átöltözött örnagyot, hanem egy gyáva krámfutert ábrázolt Skioldsen szerepében. Fehérvári A. a polgármester különben is torzszerepét véglegesen agyontalozta, Fehérvári V. pedig épen krajczáros komédiát játszott az írrok szerepében. Higgyék el uraim! hogy lehet színpadon enyelegni, és hatást csinálni, a nélkül is, hogy a jó izlést bántuk. Prielle se nem használt, se nem rontott Csabi ma sem volt jobb mint máskor, máskor pedig nem szokott jól játszani. A 5-dik felvonás érdíszítményén az örök és vártornyok körülbelől oly arányban voltak egymáshoz, mint a gózmalom kéménye és az íspótlálybeli torony, az az egyik sem volt nagyobb a másiknál, pedig ha az ör egyszerű bástyafokon az ör torony pedig háttérben áll, akkor a díszítmény szépnék lett volna nevezhető. Hogy minden illusionnak vége legyen, szereplőink egész fesztelenséggel verték sítábot, ásóval, karddal stb. a színpadot, mindenkép igyekezvén eszünkbe juttatni, hogy nem földön, hanem deszkákon mozognak. A szám nélküli nyelvtani és nyelvhibák körül csak a következőket említjük: irigység, — pinezefartó, — elesábitota, — játszodni, — oslobáság (Foltényi); utána küldeni, érte küldeni helyett (Bánhidy E.); tellik, — ollik, — látom, — lábokat (Fehérvári A.) Mit néz reám oly bámulatosan? (Szentkúti) stb. stb. a végtelenségig. — A király mindig előbb üdvözölte katonáit, mint azok őt; kardját pedig, ajánljuk, küldje el a laktanyába, őt garasért úgy kitisztítják, hogy épen olyan tiszta lesz, mint minő piszkos volt ma. Szentkúti ne beszéljen egy hangon, és tanulja meg, a mit már az ábéczen tulesett kis deák is tud, hogy a hol pont van, ott meg kell állni. Ő az ilyen tételt: „a polgármester ah oda vagyok“ megszakitás nélkül mondja el. — Egyébiránt az írásbeli jegyekre e színpadon úgy szólván senki sem ügyel. Egy vonás! egy pont! az nekik kis pont, és ebben nagyon különböznek a művelt közönségtől. — A közép számú földszinti közönség jól mulatott, de az emeletek ugyan ásitoztak az ürességnek miatta.

Okt. 26. Foltényi jutalmára: A valburgi éj. Nem akarjuk rovatunkat a mai előadás részletezése által annyira lealjasítani, mint Foltényi a színházat lealacsonyította, midőn jutalmjáté-

kára e szellemtelen nyomorultságot választotta ki. — Nagyon örülünk, hogy ezen ügyetlen fogás a színházat nem töltötte meg.

Okt. 27. Huszáresiny. A „huszár“ név szép közönséget gyűjtött össze. Nagy kifogásunk volna ugyan a törpe lovacska ellen, de nem bántjuk: mert megtalálna rugni, ha az utcán velünk találkozik.

Okt. 28. Váczi Vilma jutalmára: Ő nem féltékeny. Csabi (orvos) szokás szerint egykedvű és szép hangja mellett mozdulataiban ügyetlen. Foltényinek (Szántai) elengedtük volna a hasrágás hü előadását. Váczi V. és Szentkúti jók. Ezt követte: Eljegyzés lámpafénynél, Offerbach kis dalszíműve Prielle ügyesen adta Pierre szerepét. Hókené assz. (Fanchorette) ki a jutalmazott iránti sziveségből lépett fel, kissé nagyon is élénken, Váczi V. (Catherine) kedv nélkül játszott. A dalrészek nagyszerű rendtelenségben színdtek, a dallók néhányszor elkésvén, sőt el is akadván. Az isten őrzötte Reszler, hogy művészei végkép bele nem süllek. A pörölő menyecskék jelenete sikerült és méltó hatást csinált. — Nagyon kis közönség.

Okt. 29. Matild. Ma estve egy finomsággal teljes darabnak teljes eldurvítását láttuk. Csupán F. Szabó Amália képezett a rosak közül kivételt.

E színügyegyletünk kiadása alatti lap első számában méltó helye lett volna a helybeli dalmű és szintársulat statistikájának. Mi igyekeztünk is azt megszerezni, de többször ismételt kérésünket sem Reszler, sem titkára nem teljesítette. Ha ők jobbnak látják, így, ám legyen. Hanyagságuk ellen mi nem fogunk harcolhatni. Szerk.

Szombaton november 2-kán

a főiskolatéren alakítandó „Emlékkert“ javára **II. Rákóczy Ferencz.**

fog adatni.

Figyelmeztetjük a t. cz. közönséget ez érdekes előadásra, melynek jövedelme valódi közszükség fedezésére fordittatik.

A szerkesztő „mondani való“ja.

Midőn a tisztelt közönséget minél nagyobb pártolásra ismételve felszólítjuk, egyszersmind kérjük: ne ítélje meg folyóiratunkat ezen elhamarkodva összeállított első számból, hanem legyen meggyőződve, hogy csupán az anyagi részvételtől függ, hogy ezen szerény vállalat tekintélyessé és Debreczenhez méltóvá erősödjék.

A t. cz. írókat és levelezőket pedig (különösen a nagyváradiaikat) kérjük, sziveskedjenek dolgozataikkal lapunkat érdekesíteni. Elismerésünk nem fog elmaradni. A szerkesztő.

Kiadja a debreczeni Színügyegylet.

Szerkeszti: Illésy György.